

Advies Waterschap Vallei en Veluwe project Noordelijke Randmeerdijk

23 mei 2018

Aanleiding en vraag

Op 26 maart heeft het Waterschap Vallei en Veluwe, in de persoon van Irma Huijnen, contractmanager project Noordelijke Randmeerdijk, zich tot de POV gericht met het verzoek de volgende vragen te beantwoorden:

Momenteel wordt de scope van het project Noordelijke Randmeerdijk opnieuw berekend. Naar aanleiding van nieuwe kennis op het gebied van actuele sterkte wordt berekend of er nog een dijkversterkingsopgave is voor de Noordelijke Randmeerdijk. Het is momenteel dus nog niet zeker of er opgaves zijn voor macrostabiliteit, piping of hoogte. Wel liggen er een aantal kabels en leidingen in de dijk, direct langs de dijk of de dijk kruisend. Ik laat de kabels en leidingen door de netbeheerders beoordelen op basis van de Regeling veiligheid primaire waterkeringen 2017 Bijlage III Sterkte en veiligheid Paragraaf 25.4 Niet waterkerende objecten (NWO) Kabels en Leidingen. Hieruit zal komen of de leiding al dan niet verlegd moet worden.

Vooruitlopend op dit resultaat heb ik de volgende vragen:

Vraag 1: Kan het aanpassen van een leiding (agv primair niet-voldoen aan NEN3650) als een dijkverbetering worden aangemerkt? Het betreft dan een aanpassing van de leiding, met als gevolg dat de waterkering voldoet aan de normering.

Vraag 2: Wie is verantwoordelijk voor het verleggen van niet juist liggende kabels en leidingen? Wie draagt de kosten voor het verleggen van de kabel en of leiding?

Wellicht is hier het onderscheid te maken betreft de kosten/inspanningen.

- 1. Is de leiding voldoende sterk? Wanneer de leiding faalt, faalt dan ook de waterkering? Dan lijkt de kosten en inspanning bij leidingbeheerder te liggen; (Voldoet primair niet aan NEN3650)*
- 2. Wanneer de dijk een andere geometrie krijgt, heeft dit effect op de liggende (bij 'raken') leiding. De betreffende leiding is niet volgens NEN3650 gelegd en is nu wel benodigd.*

Vraag 3: In welke situaties zijn kabel en leidingbeheerders niet verantwoordelijk voor de beoordeling van hun betreffende objecten?

Naar aanleiding van deze vragen hebben twee leden van het projectteam POV, Albert de Beijer en Gerdie Olde Olthof, op 26 april 2018 een gesprek gevoerd over de aan de POV voorgelegde vragen met Irma Huijnen, contractmanager, en Joost Borgers, technisch manager. Het gespreksverslag hiervan is als bijlage 1 bij dit advies opgenomen.

Vervolgens heeft Albert de Beijer op 1 mei 2018 een e-mailbericht gezonden aan Irma Huijnen en Joost Borgers. Dit e-mailbericht is als bijlage 2 opgenomen.

De adviezen zijn door Waterschap Vallei en Veluwe als input verwerkt in het memo 'Strategie vraag kabels en leidingen', dat zal dienen als stappenplan bij het project Noordelijke

Randmeerdijk. Een concept van dit memo is ter beoordeling voorgelegd aan Albert de Beijer en Gerdie Olde Olthof.

Advies

Bij de Noordelijke Randmeerdijk is er ten aanzien van kabels en leidingen sprake van een bijzonder situatie. Een deel van de kabels en leidingen zijn in een bijzondere rechtspositie in de primaire waterkering aanwezig; deze kabels en leidingen zijn namelijk aangelegd voordat de Noordelijke Randmeerdijk een waterkerende functie had. De waterkering is in 1996 aangewezen als primaire waterkering.

Het waterschap heeft dan ook geen vergunningen verleend voor kabels en leidingen die voor de datum aanwijzing zijn aangelegd.

Gezien de bijzondere rechtspositie van deze kabels en leidingen wordt de volgende werkwijze geadviseerd:

- Neem als waterschap Vallei en Veluwe het besluit dat het waterschap als beleid de NEN 3650-serie, specifiek de NEN 3651, van toepassing verklaart. De NEN-norm heeft namelijk geen rechtstreeks werking. Je moet dit als beleid van het waterschap van toepassing verklaren. Leidingen die er liggen moeten dan ontworpen zijn conform de NEN 3651. Overigens is de NEN 3650-serie door de hele leidingbranche ontwikkeld;
- Gebruik bijlage 4a en bijlage 4b van de Handreiking kabels en leidingen voor het aantonen van voldoende veiligheid van kabels en leidingen die niet hoeven te worden aangepast als gevolg van de dijkversterking.
<http://www.hoogwaterbeschermingsprogramma.nl/Documenten+openbaar/handreikingen/default.aspx#folder=668980>
- Stel een schaderegeling op voor kabels en leidingen. Geadviseerd wordt om aansluiting te zoeken bij de NKL 1999;
- Neem het besluit de kabels en leidingen die aanwezig waren voor aanwijzing als primaire waterkering als 'Buitenleiding' te beschouwen, zodat aangesloten wordt bij de NKL 1999. Voor onderbouwing van dit besluit wordt verwezen naar de argumenten die benoemd zijn in een expertsessie over de situatie in Limburg (Convenant kabels en leidingen in en nabij waterkeringen van april 2016);
- Treedt als waterschap Vallei en Veluwe in overleg met de netbeheerders over de wijze van zorgdragen voor voldoende veiligheid van de leiding. Betrek hierbij de afspraken zoals vastgelegd in het Convenant Kabels en leidingen in waterkeringen afgesloten tussen de Unie van waterschappen en het Platform Netbeheerders van 11 december 2012. Advies is om te acteren alsof het om een nieuwe vergunningaanvraag gaat;
- Verleen vergunning aan kabels en leidingen die na beoordeling voldoen aan de NEN 3650-serie, specifiek de NEN 3651;

Dit advies wordt afgesloten met de beantwoording van de vragen, hierbij moet in ogenschouw worden genomen dat er in het geval van de Noordelijke Randmeerdijk sprake is van een bijzondere situatie:

Beantwoording vragen

Vraag 1:

Voor de beantwoording van deze vraag is het van belang om vast te stellen of het waterschap als beleid heeft vastgesteld dat de kabels en leidingen moeten voldoen aan de NEN 3650-serie, specifiek de NEN 3651.

Wanneer dat het geval is zijn er bij een project dijkversterking ten aanzien van kabels en leidingen drie situaties te onderscheiden:

1. Leidingen die niet hoeven te worden aangepast tgv dijkversterking en waarvan is aangetoond dat die voldoen aan de normen;
2. Leidingen die niet hoeven te worden aangepast tgv dijkversterking en niet voldoen aan de normen;
3. Leidingen die ten gevolge van de dijkversterking moeten worden aangepast.

In het geval van dijkversterkingsprojecten mag analoog aan het HWBP2 worden verwacht dat de kosten die de netbeheerder maakt voor het nagaan of de leiding voldoende veilig is voor vergoeding in aanmerking komen. Het is goed om dit uitgangspunt bij het HWBP te toetsen. Voldoet de leiding niet dan zijn de kosten voor aanpassing in principe voor rekening van de netbeheerder.

In het project Noordelijke Randmeerdijk is er echter sprake van een bijzondere situatie waardoor dit uitgangspunt voor leidingen van vóór 1996 niet van toepassing is.

Wanneer duidelijk is dat een dergelijke leiding moet worden aangepast ten gevolge van de dijkversterking is het niet noodzakelijk (om in de verkenningsfase) van die leiding te weten of hij voldoet aan de NEN-normen. Voor de aanpassing wordt een nieuw leidingontwerp gemaakt en wordt een nieuwe vergunning aangevraagd. Kostenverdeling conform buitenleiding NKL1999.

Als een dergelijke leiding **niet** hoeft te worden aangepast ten gevolge van de dijkversterking en nu **niet** voldoet aan de normen, mag worden verwacht dat de kosten voor het aantonen van voldoen aan de normen en het aanpassen van de leiding conform de NKL1999 Buitenleiding verrekend. Het is goed om dit uitgangspunt bij het HWBP te toetsen.

Vraag 2:

Bij het beantwoorden van deze vraag is het van belang rekening te houden met de uitgangspunten en afspraken uit het Convenant Kabels en leidingen in waterkeringen afgesloten tussen de Unie van waterschappen en het Platform Netbeheerders van 11 december 2012. Dit Convenant bevat uitgangspunten en afspraken die richtinggevend en stimulerend zijn voor deze samenwerking én de regionale uitwerking ervan. Het convenant heeft betrekking op waterkeringen en is primair gericht op de veiligheidsbeoordeling en de versterking van waterkeringen. Uitgangspunt hierbij is dat knelpunten worden opgelost tegen de laagst maatschappelijke kosten. Verder wordt verwezen naar beantwoording van vraag 1.

Vraag 3:

Het antwoord op deze vraag is helder. De netbeheerder is te allen tijde verantwoordelijk voor de beoordeling van hun kabels en leidingen.

Bijlagen:

1. Verslag gesprek Waterschap Vallei en Veluwe
2. E-mailbericht van 1 mei 2018 gericht aan Waterschap Vallei en Veluwe

Verslag gesprek Waterschap Vallei en Veluwe

Gesprek met Irma Huijnen, Omgevingsmanager, en Joost Borgers, Technisch manager, van het Project Noordelijke Randmeerdijk van het waterschap Vallei en Veluwe, en Albert de Beijer en Gerdie Olde Olthof van de POV Kabels & Leidingen (POV K&L)

Dit gesprek vindt plaats naar aanleiding van een vraag die Irma heeft gericht aan de POV K&L in een e-mailbericht van 26 maart 2018. De inhoud van dit bericht luidt:

Momenteel wordt de scope van het project Noordelijke randmeerdijk opnieuw berekend. Naar aanleiding van nieuwe kennis op het gebied van actuele sterkte wordt berekend of er nog een dijkversterkingsopgave is voor de Noordelijke randmeerdijk. Het is momenteel dus nog niet zeker of er opgaves zijn voor macrostabiliteit, piping of hoogte. Wel liggen er een aantal kabels en leidingen in de dijk, direct langs de dijk of de dijk kruisend. Ik laat de kabels en leidingen door de netbeheerders beoordelen op basis van de Regeling veiligheid primaire waterkeringen 2017 Bijlage III Sterkte en veiligheid Paragraaf 25.4 Niet waterkerende objecten (NWO) Kabels en Leidingen. Hieruit zal komen of de leiding al dan niet verlegd moet worden.

Vooruitlopend op dit resultaat heb ik de volgende vragen:

Vraag 1: Kan het aanpassen van een leiding (agv primair niet-voldoen aan NEN3650) als een dijkverbetering worden aangemerkt? Het betreft dan een aanpassing van de leiding, met als gevolg dat de waterkering voldoet aan de normering.

Vraag 2: Wie is verantwoordelijk voor het verleggen van niet juist liggende kabels en leidingen? Wie draagt de kosten voor het verleggen van de kabel en of leiding? Wellicht is hier het onderscheid te maken betreft de kosten/inspanningen.

- 1. Is de leiding voldoende sterk? Wanneer de leiding faalt, faalt dan ook de waterkering? Dan lijkt de kosten en inspanning bij leidingbeheerder te liggen; (Voldoet primair niet aan NEN3650)*
- 2. Wanneer de dijk een andere geometrie krijgt, heeft dit effect op de liggende (bij 'raken') leiding. De betreffende leiding is niet volgens NEN3650 gelegd en is nu wel benodigd.*

Vraag 3:

In welke situaties zijn kabel en leidingbeheerders niet verantwoordelijk voor de beoordeling van hun betreffende objecten?

Kunnen jullie deze vragen voor mij beantwoorden?

Zijn de vragen helder? Zo niet, dan hoor ik dat graag, dan kan ik er een toelichting bij geven.

In een kort voorstelrondje licht Albert de Beijer de rol van hem en Gerdie in de POV K&L toe en gaat wat dieper in op activiteit 2 van de POV K&L: Actualisatie Convenant. Het convenant 'Kabels en leidingen in waterkeringen', ondertekend in december 2012, is gericht op het versterken van de samenwerking tussen waterkeringbeheerders en netbeheerders. Het convenant bevat uitgangspunten en afspraken die richtinggevend en stimulerend zijn voor deze samenwerking én de regionale uitwerking ervan. Het convenant heeft betrekking op waterkeringen en is primair gericht op de veiligheidsbeoordeling en de

versterking van waterkeringen. Uitgangspunt hierbij is dat knelpunten worden opgelost tegen de laagst maatschappelijke kosten. Daarnaast is opgenomen dat partijen streven naar innovaties bij beheer en onderhoud en naar vroegtijdige wederzijdse informatievoorziening en overleg. Dit convenant is geëindigd op 11 december 2017 en is stilzwijgend verlengd. De uitgevoerde evaluatie was onderdeel van het Convenant. N.a.v. de evaluatie is door partijen bij het Convenant is besloten de actualisatie van het Convenant onder te brengen bij de POV K&L, gezien de sterke samenhang met andere activiteiten binnen deze POV.

Op de vraag of het waterschap Vallei en Veluwe ook een (regionaal) convenant heeft afgesloten met netbeheerders wordt ontkennend geantwoord door Irma en Joost. Overigens is het sluiten van een regionaal convenant geen voorwaarde voor een samenwerking tussen waterkeringbeheerder en netbeheerders.

Irma vertelt dat zij in het kader van het Project Noordelijke Randmeerdijk gesproken heeft met Nisa Nurmohamed en Marja Menke in het kader van activiteit 5: Samen Sterk Beginnen. Gekeken is of dit Project als referentieproject zou kunnen dienen voor deze activiteit. Irma geeft aan dat op dat moment al onduidelijk was of er een veiligheidsopgave zou zijn.

Joost geeft nadere info over het project. Hij is al vanaf de toetsing in 2010-2012 betrokken bij dit project. Na de toetsing hebben er diverse nadere analyses plaatsgevonden. De scope van het project is in de loop van de jaren steeds gewijzigd. Hij geeft de laatste stand van zaken weer. De uiteindelijke verfijning heeft als resultaat dat er slechts enkele delen resteren (300 meter in gebied Drents Overijsselse Delta), 200 meter in de kern van Elburg, zijnde een keermuur, en de verbetering van kunstwerkjes.

De Noordelijke Randmeerdijk is een landschappelijke drager, heeft cultuurhistorische waarde. Het is een soort zeedijk, flauw buitentalud, sterk binnentalud.

De dijk is eerst in 1996 aangewezen als primaire waterkering. Voorheen had de dijk geen status als waterkering.

Hoe gaan we om met kabels en leidingen als er geen versterkingsopgave is? De geometrie van de waterkering wordt niet aangepast. Onduidelijk is wel of de kabels en leidingen in de waterkering voldoen.

En de vraag wie verantwoordelijk is voor de kosten is een belangrijke vraag.

Naar aanleiding van dit laatste onderwerp geeft Albert een toelichting op de NKL 1999, de Nadeelcompensatieregeling Kabels en Leidingen, en de OVK 1999, de Overeenkomst voor Kabels en Leidingen buiten beheersgebied. In deze regelingen is geregeld op welke wijze de nadeelcompensatie bepaald en uitgekeerd wordt. De regeling geldt niet voor data/telecom. Hier is de Telecommunicatiewet van toepassing.

De NKL 1999 en OVK 1999 zijn de resultanten van overleg tussen Ministerie I&M, RWS, ProRail en koepels van netbeheerders.

De NKL 1999 en OVK 1999 gelden niet voor waterschappen. Wel verwijst de Regeling subsidies Hoogwaterbescherming naar de NKL 1999.

Albert geeft weer hoe waterschap Hollandse Delta de schaderegeling kabels en leidingen heeft vormgegeven. Hollandse Delta heeft gekozen voor een verordening gebaseerd op de NKL 1999. Een verordening zodat de schaderegeling voor alle netbeheerders van toepassing is (m.u.v. data/telecom).

Onder de werking van de NKL 1999 vallen niet alle netbeheerders, de regeling is niet van toepassing op netbeheerders die niet meegetekend hebben. Leidingen van dusdanige beheerders noemt men; *buitenleidingen*.

Bij de NKL 1999 hoort ook een Uitvoeringsprotocol waarin het proces om tot afwikkeling van de schade te komen is opgenomen.

De start is het VTA (verzoek tot aanpassing) van het waterschap en uiteindelijk de POS (projectovereenstemming, waarin is bepaald welk kabel- of leidingdeel, tekening, de uitvoeringswijze, de raming, de kostenverdeling en de planning).

Joost geeft aan dat bij het Project Noordelijke Randmeerdijk de kabels en leidingen in beeld zijn. De vraag is of deze kabels en leidingen voldoen. Om dit in beeld te krijgen heeft Irma contact opgenomen met netbeheerders voor de toetsing van de leidingen.

Albert wijst op het verschil tussen toetsing en controle van de leidingen in dit geval.

Bij toetsing gaat het over een kortere periode, terwijl je wilt weten of de kabels en leidingen nog steeds voldoen aan de ontwerpnorm na 50 jaar.

Joost vertelt dat de periode van 50 jaar voor het dijkontwerp toch is losgelaten. Tegenwoordig ontwerpen we toch op kosten? Wanneer de kosten-batenanalyse dit uitwijst kun je kiezen voor een andere ontwerpperiode.

Albert geeft aan dat dit klopt, echter wat je wilt weten is of de levensduur van de kabels en leidingen overeenkomt met de planhorizon van de waterkering.

Het verzoek tot controle van de leiding richt je aan de netbeheerder. Hij is immers degene die de leiding kent. Hierbij dient uitgegaan te worden van de ontwerpnormen waarbij rekening wordt gehouden met reeds opgetreden zettingen en mogelijke corrosie van het leidingmateriaal. Albert geeft wel expliciet aan dat deze werkzaamheden onderdeel zijn van het dijkversterkingsplan. Hij verwijst ook naar het Spelregelkader op de site van het HWBP. http://www.hoogwaterbeschermingsprogramma.nl/shortcuts/search_search.aspx?search=spelregelkader

Sinds 2017 spreken van niet meer over Toetsen maar over Beoordelen.

Joost licht toe dat in dit specifieke geval niet kan worden teruggevallen op vergunningen. De kabels en leidingen liggen er namelijk zonder vergunning. Dus beoordeling aan de hand van vergunning is uitgesloten.

Albert raadt aan dan terug te vallen op de NEN 3650-serie, specifiek de NEN 3651. Leidingen die er liggen moet je eigenlijk ontwerpen conform de NEN 3651.

Op de vraag van Joost naar de meest maatgevende belasting bij leidingen antwoordt Albert op grond van zijn ervaring dat de volgende factoren meestal maatgevend zijn:

- verschilzettingen
- druk in de leiding of juist een drukloze situatie
- de aanwezigheid van een weg op de waterkering en de wijzigingen in de bovenbelasting
- de kwaliteit van de leiding en wat getransporteerd wordt (afname wanddikte)

Resumerend:

In het geval van de Noordelijke Randmeerdijk hebben we te maken met een situatie van een 'grondlichaam' dat er al 700 jaar ligt en in 1996 is aangewezen als primaire waterkering. Het waterschap wil de waterkering op orde brengen. Aan het profiel hoeft niets te gebeuren. Maar hoe krijg je nu wat er in de waterkering ligt (kabels en leidingen) op orde?

Albert geeft aan en raadt aan om de NEN 3651 als beleid van het waterschap te omarmen. De NEN-norm is geen wettelijke verplichting. Je kunt afwijken, maar wat zou het waterschap Vallei en Veluwe dan hanteren als veiligheidskader voor leidingen? De NEN 3651 vindt zijn oorsprong in de Pijpleidingcode (provincie Zuid-Holland).

Uiteindelijk wil je naar een situatie waar alle kabels en leidingen in de waterkering er liggen met een vergunning.

De kabels en leidingen die na beoordeling voldoen kun je vergunning geven. Hoe je dit proces vormgeeft is onderdeel van onderzoek (bv. ambtshalve?)

Maar de kabels en leidingen die na beoordeling niet voldoen daar moeten werkzaamheden worden verricht zodat deze uiteindelijk ook voldoen en vergund kunnen worden.

De volgende stappen moeten worden genomen:

- Besluit dat de NEN 3650-serie als beleid van het waterschap Vallei en Veluwe wordt vastgesteld;
- Een Schaderegeling opstellen voor kabels en leidingen (advies om aansluiting te zoeken bij de NKL 1999). Hoe deze schaderegeling wordt opgesteld is een keuze (verordening of specifiek voor project);
- In overleg treden met de netbeheerders over de wijze van zorgdragen voor voldoende veiligheid van de leiding. Advies is om te acteren alsof het om een nieuwe vergunningaanvraag gaat. Waar wordt dan rekening mee gehouden?

Albert ziet een parallel met de situatie in Limburg. Hij licht de situatie kort toe. In Limburg zijn na de overstromingen dijken gebouwd om buitendijkse gebiedjes. Dijken zijn bovenop de al aanwezige kabels en leidingen gelegd en pas later gereguleerd.

Limburg kiest ervoor in deze specifieke gevallen de kabels en leidingen te beschouwen als buitenkabels en leidingen. Dit heeft gevolgen voor de kostenverdeling.

Overigens is het in dijkversterkingsprojecten zo dat de kosten die de netbeheerder maakt voor het nagaan of de leiding voldoende veilig is voor vergoeding in aanmerking komen. Voldoet de leiding niet dan zijn deze kosten voor aanpassing in principe voor rekening van de netbeheerder!

Gerdie geeft aan dat leden van de projectgroep POV K&L op korte termijn (half mei) naar het waterschap Limburg gaan om te spreken over het afgesloten (regionale) convenant met netbeheerders.

Mocht uit dit overleg voor het project Noordelijke Randmeerdijk relevante informatie komen dan zal deze worden gedeeld met Irma en Joost.

Afsluitend wordt afgesproken dat Irma haar protocol/beschrijving werkwijze gaat aanpassen en dat voorlegt aan Albert en Gerdie.

Gerdie zal een verslag van dit gesprek maken en delen met de deelnemers.

Beste Irma en Joost,

Vorige week hebben we een zinvolle kennisuitwisseling met elkaar gehad over kabels en leidingen in dijkversterkingprojecten.

Hierbij zoals toen afgesproken de link naar het HWBP Handboek.

Opgenomen op de HWBP-site in de **Handreiking kabels en leidingen** zijn **bijlage 4a** en **bijlage 4b** die gaan over het spelregelkader voor het aantonen van voldoende veiligheid van leidingen die niet hoeven te worden aangepast.

<http://www.hoogwaterbeschermingsprogramma.nl/Documenten+openbaar/handreikingen/default.aspx#folder=668980>

Ook het **Stappenplan Samen Sterk Beginnen** hebben we genoemd. Je gaf aan dat dat inmiddels via andere POV K&L kanalen al bij jullie is aangekomen .

Bij de Noordelijke Randmeerdijken zijn de kabels en leidingen in een bijzondere rechtspositie aanwezig: ze zijn aangelegd in het dijklichaam dat toen nog geen waterkerende functie had. Er is dan ook vergunning door het waterschap afgegeven.

Zowel Gerdie als ik zien hier een parallel in met de situatie in Limburg, waar na de hoogwaters van 1992/1995 met grote spoed dijken zijn aangelegd “zonder te letten” op de ondergrond.

Later zijn die dijken als waterkering aangemerkt en voldoen de leidingen niet aan het beleid en normen van het waterschap.

In een sessie met POV K&L experts is die situatie in Limburg besproken en is aangegeven dat die situatie het rechtvaardigt om die kabels en leidingen in het kader van de schaderegeling NKL1999 als buitenleiding te beschouwen.

De netbeheerders konden immers niet weten dat het dijklichaam later een reglementaire waterkering zou worden.

Limburg heeft deze werkwijze in een regionaal convenant met de netbeheerders vastgelegd.

Bij het waterschap Limburg is Wout de Fijter, Adviseur waterkeringen, +31 631759723 onze contactpersoon daarvoor.

Als je vragen hebt kan je mij natuurlijk altijd bellen of mailen.

Veel succes met jullie dijkversterkingsprojecten.

Met vriendelijke groet,

Albert de Beijer
Trekker aanpassen convenant

1 mei 2018